NAJBOLJŠE NOVICE IZ SVETA

MEDNARODNO RAZVOJNO SODELOVANJE SLOVENIJE
SLOVENIA'S DEVELOPMENT COOPERATION

SLOGA
SLOVENIAN GLOBAL ACTION

www.worldsbestnews.org www.sloga-platform.org

oktober 2020

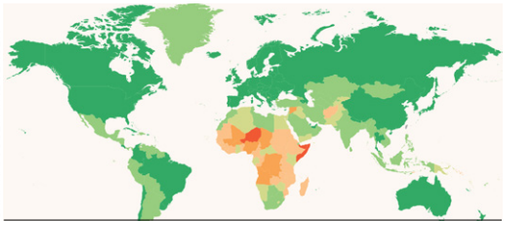

GRAFIKA: JOSEPHINE JENSEN

Nižja rodnost žensk na svetovni ravni | 2

Hvala, Slovenija | 3

FOTO: GREGORY SLOBIDIR SMITH. Z DOVOLJENJEM

Kalifornijski kondorji spet letijo | 4

VELIK NAPREDEK V NEKAJ DESETLETJIH

Življenjski standard milijonov ljudi se je izboljšal – tega procesa ne morejo zaustaviti niti obeti hudih podnebnih sprememb.

NAPREDEK

Avtor: Anders Seneca Bang

V obdobju ene same generacije se je kakovost življenja izboljšala milijonom ljudi. Od leta 1990 se je več kot milijarda ljudi rešila iz skrajne revščine. Delež otrok, ki ne dokončajo osnovne šole, se je prepolovil. Število otrok, ki preživi prvih pet let življenja, vsako leto naraste za sedem milijonov. Kljub velikanskim izzivom, vključno s pandemjo koronavirusa, vse več ljudi po vsem svetu živi dlje in v manjšem pomanjkanju.

Velik »ampak«

Podnebna kriza je velik izziv. S postopnim prehodom v okolju prijaznejšo proizvodnjo energije se zmanjšuje verjetnost, da se bodo odvili najbolj neugodni podnebni scenariji, po katerih bi Zemljo prizadelo največje zvišanje temperatur. Vendar ne zadošča, da se izpusti toplogrednih plinov zgolj ustalijo. Cilj, da bi globalno segrevanje omejili na 1,5 stopinje Celzija, je verjetno nedosegljiv, trdi raziskovalec Zeke Hausfather, strokovnjak za podnebne modele.

»Glede naših možnosti, da dosežemo najambicioznejše podnebne cilje, sem pesimist,« pravi. »Upam pa, da lahko s tehnologijo, ki jo imamo danes, segrevanje omejimo na približno 2 stopinji Celzija – zagotovo pa nam ga lahko uspe omejiti na 2–2,5 stopinje.«

V desetih letih so se na svetovni ravni podvojile zmogljivosti pridobivanja energije iz obnovljivih virov, poraba premoga pa je dosegla višek leta 2014. Toda prehod je prepočasen, denimo pri pridelavi hrane, transportu in industriji, čeprav so že na voljo alternative mesu, sintetična goriva, okolju prijazna proizvodnja jekla, bioplastika, fleksibilni energetski sistemi in mnoge druge rešitve.

»Ozaveščenost o podnebnih spremembah in pripravljenost, da kaj storimo, sta se opazno povečala,« je dejal Ben Abbott, podnebni raziskovalec z Univerze Brigham Young. »Podnebna kriza ni težava, ki bi bila zunaj našega nadzora. Gre za težavo, glede katere lahko kaj ukrenemo.«

RAZVOJ

Etiopija je ena tistih držav, kjer so razmere prerasle iz brezupnih v obetavne.

FOTOGRAFIJA: CCBY ROD WADDINGTON

UVODNIK

Živa Kavka Gobbo, predsednica Sveta platforme SLOGA

Ta letošnja jesen ...

Muhasto vreme, pandemija, negotovost in politike preživetih vzorcev so idealna podlaga za negativne misli. Spregledamo lahko dobre novice, ki morda niso tako oglaševane, a so vendarle ključne za ohranitev energije za nadaljevanje dela za skupno dobro in za zaupanje v človeka. Zato je to najboljši čas za dobre novice! Leta 2019 je bilo na novo postavljenih več elektrarn za proizvodnjo elektrike iz obnovljivih virov energije kot iz jedrskih in fosilnih virov skupaj. Na ravni Evropske unije (EU) se pogajajo za postavitev višjih podnebnih ciljev in za krepitev okolju prijaznega kmetijstva. Nemčija si je kot predsedujoča Svetu EU za eno izmed prednostnih nalog postavila vzpostavitev zakonodaje na področju dolžne skrbnosti. To pomeni, da bodo morala podjetja zagotoviti spoštovanje človekovih pravic in okolja v celotni dobavni verigi, ne le v EU. Krepijo se tudi skupnostne rešitve za vzpostavljanje dostojnih rešitev okoljskih in drugih izzivov. Pričujoče novice nam kažejo, da je marsikateri napor (in upor), vložen v izboljšanje sveta, obrodil sadove kljub velikim izzivom. Zato stopimo skupaj in nadaljujmo v smeri dostojnega življenja v okviru enega planeta.

NIŽJA RODNOST ŽENSK NA SVETOVNI RAVNI

Manjše število otrok vodi v svet brez prenaseljenosti.

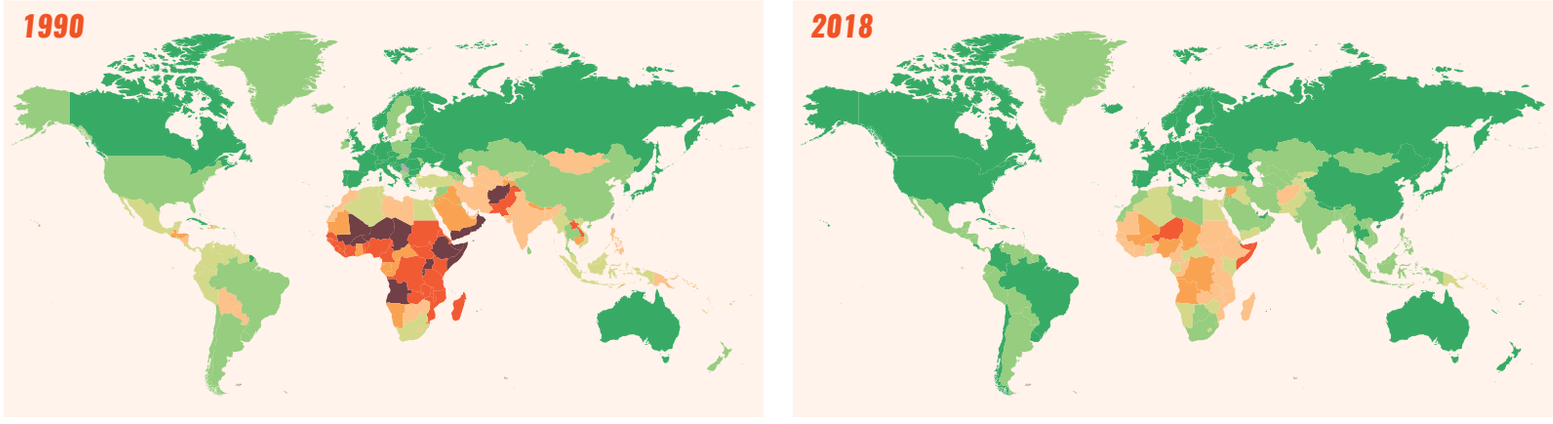

VIR: SVETOVNA BANKA

Avtor: Thomas Gringer Jakobsen

Danes ženske po svetu na splošno rodijo veliko manj otrok kot nekoč. Število otrok se je prepolovilo glede na šestdeseta leta minulega stoletja, ko je rodnost dosegla vrhunec in so ženske v povprečju rodile več kot pet otrok.
Zaradi družbenega in ekonomskega razvoja ženske danes v skoraj polovici držav rodijo povprečno 2,1 otroka. Ta podatek je pomemben, saj gre za število otrok, pri katerem bo svetovno prebivalstvo predvidoma ostalo dolgoročno stabilno. To daje upanje, da se bomo izognili prenaseljenosti na globalni ravni. Naravni viri našega planeta kljub inovativnim, okolju prijaznim rešitvam niso neomejeni. Če se rast svetovnega prebivalstva ne bo ustavila, lahko pride do pomanjkanja naravnih virov, zlasti kmetijskih zemljišč.
Najnovejši izračuni kažejo, da bo svetovno prebivalstvo leta 2050 doseglo 9,7 milijarde. Toliko ljudi bi bilo sicer mogoče nahraniti, vendar le, če bomo vire uporabljali učinkoviteje; občutno bi morali denimo zmanjšati količino odpadne hrane. Čeprav je danes na svetu na splošno manj otrok, je v nekaterih državah rodnost še vedno zelo visoka. Do leta 2050 naj bi k več kot polovici predvidenega povečanja svetovnega prebivalstva prispevalo zgolj devet držav. Prenaseljenost se tako iz težave svetovnih razsežnosti spreminja v regionalni izziv.

Število otrok na žensko

- Manj kot 2
- 2–3
- 3–4
- 4–5
- 5–6
- 6–7
- Več kot 7

Preživi vse več otrok

Po svetu se danes rodi manj otrok, vendar jih preživi veliko več kot pred nekaj desetletji. Leta 1990 je pred dopolnjenim petim letom starosti umrlo 93 otrok od tisoč, danes pa petega rojstnega dne ne dočaka 38 otrok od tisoč.
Vendar podatki še vedno kažejo velike razlike med državami in regijami. Največji napredek je bil dosežen v Aziji in Južni Ameriki. Napredek je opazen tudi v Afriki, vendar je umrljivost otrok tam še vedno najvišja.
Z izboljšanjem blaginje otrok se povečuje tudi število mladih. Danes je v velikem številu držav globalnega juga delež delovno sposobnih ljudi najvišji v zgodovini. Predvidoma se bo v prihodnjih letih zaradi tega okrepilo gospodarstvo in zmanjšala revščina, če bodo države vlagale v izobraževanje mladih generacij.

Leta 1990 je peti rojstni dan dočakalo 90,7 odstotka vseh novorojenčkov.

Do leta 2018 se je ta delež dvignil na 96,2 odstotka.

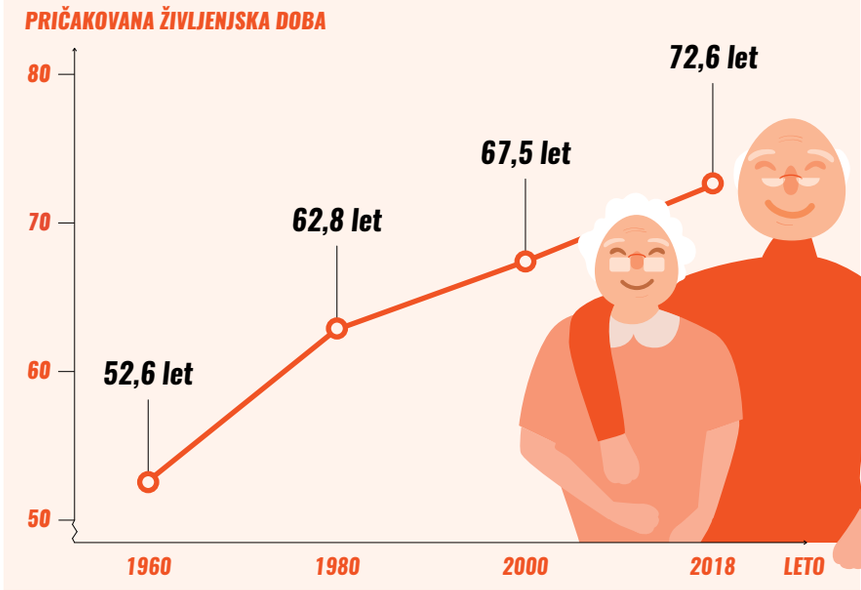

Mnogi živimo dlje

Po svetu se danes veliko več ljudi kot nekoč veseli daljšega življenja. Lani je svetovna povprečna življenjska doba dosegla 72,6 let. Od leta 2000 se je podaljšala za več kot pet. Pričakovana življenjska doba se že dolgo zlagoma podaljšuje. V primerjavi z letom 1960 danes ljudje v povprečju živijo približno dvajset let dlje.
Predvidoma se bo pričakovana življenjska doba v prihodnjih letih še naprej daljšala, če bo revščina upadala in bo več ljudi imelo dostop do zdravstvene oskrbe. Napredek dosegajo tako v gospodarsko bogatih kot revnih državah. Vendar so med državami in regijami še vedno velike razlike v pričakovani življenjski dobi. V gospodarsko najmanj razvitih državah je pričakovana življenjska doba v povprečju kar za 7,4 leta krajša od svetovnega povprečja.
Čeprav so revne države pod povprečjem, je tudi tam opazen napredek. V državah podsaharske Afrike je bilo doseženo največje relativno izboljšanje. Tudi v teh državah ljudje zdaj živijo v povprečju več kot deset let dlje kot leta 2000. Razloga sta predvsem nižja umrljivost otrok in boljši dostop do zdravil za zdravljenje aidsa.

ILUSTRACIJA: JOSEPHINE JENSEN

Končno boljše življenjske razmere

Pred tremi leti so bili Prosper in Mariam ter njunih devet otrok med najrevnejšimi prebivalci vasi Nyabiguri v Ruandi. Vključili so se v razvojni projekt učinkovite rabe naravnih virov, ki ga sofinancira slovensko zunanje ministrstvo. Prejeli so kozo, semena, kuhalnike, sončne celice z lučjo, dekleta in ženske pa bo-

do pridobila znanja in spretnosti za zagon obrti, ki jim bo prinašala dohodek. Zdaj končno živijo v boljših razmerah.

»V času omejitev zaradi covid-19 je bilo življenje zelo težko. Nihče ni smel delati. Ostali smo doma. Jedli smo enkrat dnevno, včasih pa še to ne, saj zalog hrane nismo imeli. Iskrena hvala Sloveniji in sodelavcem lokalne Caritas, ki so nam v času karantene priskrbeli paket s hrano in higienskimi pripomočki. Tako smo laže preživeli.«

Prosper je skupaj s 600 drugimi družinami, vključenimi v projekt Slovenske karitas, v času pandemije prejel nujno humanitarno pomoč. Več na WWW.KARITAS.SI.

Sešila si je boljše življenje

»Z družino živimo na revnejšem območju Amana, jordanskega glavnega mesta. V preteklosti smo se preživljali z občasnimi moževimi zaslužki. Sama nisem mogla prispevati, saj sem obvladala le osnovne veščine šivanja in krojenja. V okviru projekta Zavoda KROG sem se udeležila nadaljevalnega tečaja šivanja in malega podjetništva. Pridobila sem ustrezna znanja in veščine ter odprla svojo šiviljsko delavnico. Hkrati so mi zaposleni pri projektu omogočili, da sem se prijavila na razpise za različne subvencije ter prejela finančno in materialno pomoč. K sodelovanju sem povabila še štiri prija-

teljice, sirske begunke in Jordanko, ki sedaj delajo z mano. V preteklosti sem zelo težko plačevala prevoz otrok v šolo, danes pa to ni več težava. V okviru projekta so se moji trije in še drugi otroci učili arabščino, matematiko in angleščino. S tem so se laže ponovno vključili v redno šolanje. V revnejših predelih prestolnice in drugih območjih Jordanije namreč veliko otrok opusti šolanje že zelo zgodaj. Veliko deklic ostane nepismenih,« pojasni Sawsan. Vključena je v projekt, ki ga je finančno podprlo Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije. Več na WWW.ZAVOD-KROG.SI.

Obliž na rano

Bizimana Shakirah živi v kraju Ndejje nedaleč od Kampale, glavnega mesta Ugande. Za preživetje prodaja afriške obleke v stilu kitenge. Ob pojavu novega koronavirusa so oblasti uvedle strogo karanteno, zaradi katere je tudi Bizimana, 29-letna mati samohranilka, ostala brez zaslužka. Ker je tik pred uvedenimi ukrepi plačala šolnino za otroke in ker zaradi prepovedi gibanja ni smela opravljati dela, ji je zmanjkalo denarja za najemnino in nakup hrane. V stiski je svoje otroke v času kosila napotila k sosedom, da bi se igrali z njihovimi otroki. Upala je, da jih bodo tam tudi nahranili, toda mnogim je zmanjkalo hrane že za svoje družine. Izvedela je, da lokalna nevladna organizacija deli hrano in milo. Za Bizimanino družino in druge krajane je to pomenilo preživetje. Laže so dočakali konec karantene. Več o projektu Foruma FER v Ugandi, ki ga podpira Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, na WWW.FORUMFER.ORG.

Izpolnjene sanje

»Že od malega sem čutila veliko ljubezen do tekstilnega oblikovanja. Vojna in povojno življenje sta komaj dopuščala uresničevanje želja običajnih ljudi, kaj šele, da bi bila mogoča izpolnitev sanj umetnice, ki si želi kariero oblikovalke. Tako sem dobila službo v banki, a sem jo po dveh letih izgubila. Takrat sem začela sodelovati v aktivnostih slovenske nevladne organizacije PiNA, ki je za ženske organizirala izobraževanje na področjih socialnega podjetništva in turizma. To je bila fantastična in koristna izkušnja. Kasneje je moja poslovna ideja na razpisu za sredstva za zagon lastnega podjetja prejela najboljšo oceno, a moja borba se šele začenja. Ustanoviti podjetje ni enostavno, vendar delam, kar imam rada, in tako živim svoje sanje,« je navdušena Mirela Džinić, ki z družino živi in dela v Travniku. Kulturno izobraževalno društvo PiNA v Bosni in Hercegovini izvaja projekt s podporo Ministrstva za zunanje zadeve. Več na WWW.PINA.SI.

Zlata vreden paket

Odette Uwizeyimana je poročena in ima šest otrok. Leta 2018 je obiskovala tečaj šivanja v ženskem centru Nyamirambo v Ruandi. Izučila se je za poklic šivilje. Kupila si je šivalni stroj in doma začela šivati. Kmalu je zaslužila večino družinskih prihodkov, a zaradi pandemije covid-19 in ukrepov za njeno zajezitev je povpraševanje po izdelkih usahnilo. Tudi mož je izgubil službo. Družina se že od marca težko preživlja, denarja za hrano nimajo. »Na srečo smo v ženskem centru dobili paket s hrano in higienskimi izdelki. Hvala!« pravi Odette. Ženski center Nyamirambo podpira Mirovni inštitut, tudi s pomočjo razvojnega projekta, ki ga sofinancira Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije. Več na WWW.MIROVNI-INSTITUT.SI.

VSE VEČ MORJA JE ZAŠČITENEGA – IN POSLEDICE SO UGODNE

Veter v jadra političnemu predlogu, ki pušča morje pri miru, da si lahko narava opomore

NARAVA

Avtorica: Fie Mortensen

V desetih letih se je površina morskih območij, ki so jih države razglasile za zavarovana območja in tako zaščitile pred ribolovom, turizmom in izkoriščanjem naravnih virov, podvojila: danes je zavarovanih 17 odstotkov svetovnih morij.
Thomas Kirk Sørensen, vodja oddelka za morja pri Svetovnem skladu za naravo (WWF), je zadovoljen.
»Zelo pozitivno je, da se je povečala površina morskih zavarovanih območij. Politika v zadnjih letih posveča zaščiti morij veliko pozornosti. Ključnega pomena je, da jih rešimo,« pravi.
Približno 40 odstotkov svetovnih oceanov je močno onesnaženih in izčrpanih zaradi čezmernega ribolova. »Potrebujemo morska zavarovana območja, kjer se ribolov ne bo izvajal. Neokrnjeno morje, podobno kot neokrnjeni gozd, kjer je narava prepuščena sama sebi.«
Na zavarovanih območjih se krepi biotska raznovrstnost. Potem ko so ZDA leta 1973 sprejele zakon, ki na nekaterih zveznih morskih območjih prepoveduje vsakršno človekovo dejavnost, so se tja vrnile številne ogrožene živali. Na teh zavarovanih območjih so se okrepile populacije 18 od 23 morskih živalskih vrst, denimo kitov grbavcev, morskih vider in morskih levov.

Pariški sporazum za zaščito morja

Dve tretjini svetovnih oceanov spadata v mednarodne vode, kjer so prizadevanja za zaščito morja veliko manj uspešna: zaščitenega je komaj 1,18 odstotka morja v mednarodnih vodah. Države se morajo o zaščiti teh območij šele dogovoriti.
Dober primer sodelovanja je Rossovo morje na Antarktiki. Leta 2016 je 26 držav in Evropska unija podpisalo mednarodni sporazum o zaščiti obsežnega območja, štirikrat večjega od Nemčije, pred ribolovom in o ohranjanju narave v teh vodah.
V okviru Združenih narodov se začenjajo pogajanja o mednarodni konvenciji o zaščiti odprtih morij, ki naj bi zaščitila 30 odstotkov svetovnih oceanov – gre za nekakšen Pariški sporazum za zaščito morja.

DIVJINA
Orka je le ena od živali, ki plavajo v zaščitenih vodah ob obali Aljaske.
FOTOGRAFIJA: CHRISTOPHER MICHEL, Z DOVOLJENJEM

SPET LETIJO **Kalifornijske kondorje so rešili pred izumrtjem s pomočjo vzrejnih programov.**
FOTOGRAFIJA: AMERIŠKI URAD ZA RIBE IN DIVJAD (USFWS), TIHOMORSKA JUGOZAHODNA REGIJA, Z DOVOLJENJEM

VELIKE PTICE ZNOVA LETIJO

Dobra novica za velikega kalifornijskega kondorja, ki je že skoraj izumrl.

DIVJE ŽIVALI

Avtor: Thomas Gringer Jakobsen

Kalifornijski kondor s skoraj tremi metri razpona peruti ni le ena največjih ptic na svetu, je tudi ena najbolj dolgoživih. Dejansko lahko ta veliki jastreb dočaka tudi 60 let – če mu je to omogočeno.
V preteklosti je visoko starost dočakalo zelo malo kondorjev. Čeprav so kondorji v Kaliforniji zavarovani že sto let, so številne ustrelili. Tudi lovci, ki kondorjev sicer niso lovili, so jim še vedno pogosto posredno škodovali. Uporabljali so namreč strelivo, ki vsebuje svinec, in ker so kondorji mrhovinarji, so številni poginili zaradi zastrupitve s svincem, potem ko so pojedli ostanke mrtvih živali, ki so jih uplenili lovci.
Leta 1987 je bilo na svetu le še 27 primerkov kalifornijskih kondorjev, zadnje prosto živeče ptice pa so ujeli, da bi preverili, ali je mogoče vrsto rešiti z vzrejo v ujetništvu. Da, mogoče je. Danes je na svetu 518 kalifornijskih kondorjev in veliko jih je bilo izpuščenih v naravo, kjer se uspešno parijo. Lani je v Kaliforniji začel veljati zakon, ki prepoveduje uporabo streliva, ki vsebuje svinec. To povečuje možnosti za preživetje kondorjev v naravnem okolju. Ti bodo lahko še dolga leta preletavali gorovja vzdolž ameriške zahodne obale.

Skoraj vsak ima dostop do električne energije

Vse več ljudi lahko hrani svežo hrano v hladilniku in prižge luč, ko se znoči. Kar 90 odstotkov svetovnega prebivalstva ima dostop do električne energije. Leta 2010 je ta delež znašal 83 odstotkov. To povečanje je delno posledica dejstva, da je vse več ljudi na revnih podeželskih območjih začelo proizvajati lastno električno energijo s pomočjo malih dizelskih generatorjev, malih hidroelektrarn ali sončnih celic. Dostop do električne energije izboljšuje kakovost življenja in zdravje ljudi ter povečuje razvojne možnosti.
Zgolj od leta 2010 je 40 državam uspelo, da celotnemu prebivalstvu omogočijo dostop do električne energije. Med njimi so Kitajska, Brazilija, Mehika, Argentina in Egipt. Vendar 53 odstotkov ljudi v podsaharski Afriki še vedno nima dostopa do električne energije. Leta 2017 so na mednarodni ravni namenili 21,4 milijarde ameriških dolarjev za razvoj zelene, obnovljive energije v državah globalnega juga. Od leta 2010 se je ta znesek podvojil. / FM

NAREJENO DOMA
Mongolska družina uporablja solarni panel za proizvodnjo električne energije.
FOTO: ESKINDER DEBEBE, UN PHOTO, Z DOVOLJENJEM

SVET V ŠTEVILKAH

89 %
vseh otrok na svetu zaključi osnovno šolo.
VIR: UNESCO

1/4
vseh članov parlamentov je žensk.
VIR: POROČILO ZDRUŽENIH NARODOV O CILJIH TRAJNOSTNEGA RAZVOJA IZ LETA 2020

4,1
milijarda ljudi ima dostop do svetovnega spleta.
VIR: MEDNARODNA TELEKOMUNIKACIJSKA ZVEZA

40
držav je od leta 2010 vsem državljanom omogočilo dostop do električne energije.
KILDE: INTERNATIONAL TELECOMMUNICATIONS UNION

KAJ SO NAJBOLJŠE NOVICE IZ SVETA?

Najboljše novice iz sveta so neodvisna publikacija, ki temelji na konstruktivnem novinarstvu in kampanjah. Pišemo o napredku in rešitvah za svetovne izzive. Naše delo temelji na ciljih trajnostnega razvoja, ki vključujejo odpravo skrajne revščine, zmanjšanje globalnih neenakosti in boj proti podnebnim spremembam. Verjamemo, da dobro znanje ustvarja upanje in da navade ustvarjajo motivacijo za ukrepanje. Več lahko preberete na: ***www.worldsbestnews.org*** ***www.sloga-platform.org***.

Uredništvo danske izdaje:
Novinarji: Thomas Gringer Jakobsen, Anders Seneca Bang, Fie Mortensen
Grafično oblikovanje: Lauge Eilsøe-Madsen
Ilustracija: Josephine Jensen
Urednica: Sophie Rytter
Glavni urednik: Thomas Ravn-Pedersen

Uredništvo slovenske izdaje:
Urednica: Patricija Virtič, SLOGA
Lektura: Stella Straus, Roman Šimec
Grafično oblikovanje: Svetilka d.o.o.

Izdala: SLOGA, Platforma NVO za razvoj, globalno učenje in humanitarno pomoč s podporo danske agencije za mednarodni razvoj Danida in Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije.

Časopis izraža mnenja avtorjev in v nobenem primeru ne predstavlja uradnega stališča Vlade Republike Slovenije.